

KADERNOTA 2021 - 2024

GEMEENTE OLDAMBT

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Samenvatting	3
2. Inleiding	5
3. Het financiële perspectief op basis van de huidige bekende informatie.....	7
4. Uitgangspunten en overwegingen.....	10
5. Voorgestelde ombuigingen.....	15
5.1 Herstelmaatregelen eerder laten ingaan.....	15
5.2 Aanvullende herstelmaatregelen	17
6. Effecten van deze oplossingen in het financieel perspectief.....	20
6.1 Te verwachten begrotingssaldi inclusief maatregelen kadernota	20
6.2 Algemene reserve, weerstandsvermogen en risico's	20
7. Investerings, reserveringen en investeringsfonds.....	22
7.1 Investerings en (groot) onderhoud.....	22
7.2 Reserves	23
7.3 Voorzieningen	24
7.4 Investeringsfonds.....	24
8. Ten slotte.....	24

Voorwoord

“Gezamenlijk de schouders eronder!” Met elkaar nemen we de verantwoordelijkheid voor een structureel sluitende begroting. En we doen dit in het belang van de gemeente en haar inwoners. Oldambt moet weer een financieel gezonde en vitale gemeente worden, waarbij het welbevinden van de inwoners voorop staat.

Gelet op de huidige financiële situatie moeten we wel keuzes maken. Keuzes die zeker niet leuk zijn, maar die nodig zijn om zelf regie te houden en niet afhankelijk te worden van provincie of Rijk. Bij deze keuzes vinden we een evenwichtige balans tussen enerzijds de mens en anderzijds infrastructuur en openbare ruimte belangrijk.

Dit financieel perspectief is gebaseerd op een inhoudelijke visie, wat voor gemeente willen we zijn. Geen gemeente die rücksichtslos bezuinigt om uit te komen, maar een gemeente die weloverwogen keuzes maakt in het belang van onze toekomst. Moeilijke keuzes, zeker! Maar wel gebaseerd op de overtuiging dat hiermee de meest kwetsbare mensen worden ontzien en we kunnen blijven investeren in de ontwikkeling van onze gemeente.

1. Samenvatting

Onze gemeente verkeert, evenals de meeste gemeenten in de provincie, in financieel zwaar weer. Ondanks het vaststellen van een herstelplan in november vorig jaar en een herstelplan in december van datzelfde jaar blijkt uit de jaarrekening en uit de eerste BBR dat we opnieuw met forse tekorten worden geconfronteerd. Deze tekorten doen zich met name voor in het sociaal domein. Het Rijk stelt voor de opgedragen taken structureel te weinig middelen ter beschikking. Mede gelet op de Corona crisis wordt niet verwacht dat bij de meicirculaire het Rijk veel extra middelen ter beschikking zal stellen. De trap op-trap af systematiek zal in het meest gunstige geval bevroren worden op het huidige niveau. Overigens geeft onze gemeente naar verhouding ten opzichte van andere gemeenten relatief veel geld uit aan het sociaal domein. De totale lasten van de gemeente Oldambt bedragen circa € 150 miljoen. Van dit bedrag wordt 56%, ofwel een bedrag van € 84 miljoen, uitgegeven aan Zorg en samenleving.

Het tekort over 2019 bedraagt totaal € 2,4 miljoen. Maar omdat er een bedrag van totaal € 1,3 miljoen nog niet is uitgegeven aan projecten, bedraagt het eigenlijke tekort over 2019 totaal € 3,7 miljoen. In de begroting over 2019 was al rekening gehouden met een tekort van € 3 miljoen. Een en ander betekent dat er een extra tekort is ontstaan van € 0,7 miljoen. Alle tekorten worden onttrokken aan de algemene reserve.

Voor 2020 was een tekort begroot van € 5,3 miljoen. In de 1e BBR zijn er meevallers (totaal € 1,1 miljoen) en tegenvallers (totaal € 1,4 miljoen). Conform de Oldambtster begrotingsnorm worden de meevallers toegevoegd aan de algemene reserve. Omdat het de verwachting is dat dit jaar niet nog eens voor een bedrag van € 1,4 miljoen aan bezuinigingen kan worden gerealiseerd komt ook deze tegenvaller ten laste van de Algemene Reserve. Een aantal begrotingswijzigingen in de 1e BBR werken ook door in de jaren daarna. Hierdoor wordt het jaarlijkse tekort in de jaren ná 2020 circa € 0,1 miljoen hoger.

Zonder ingrijpen liggen de tekorten de komende jaren zo rond de € 5 miljoen. Het totale tekort bedraagt over de jaren 2020 tot en met 2023 ruim € 21 miljoen.

Als deze tekorten niet worden opgelost, komen de tekorten ten laste van de algemene reserve. Volgens de jaarrekening 2019 bedraagt de algemene reserve aan het einde van het jaar nog bijna € 10 miljoen. Dit bedrag is dus niet voldoende om de tekorten van de komende jaren op te vangen.

Oplossingsrichtingen

Hoewel het oplossen van de financiële vooruitzichten een zware opgave is en op onderdelen fors zal ingrijpen in de leefbaarheid van groepen inwoners is naar het oordeel van het college het alternatief van onder toezichtstelling geen verstandige optie. De provincie zal ons alsnog opdragen om forse bezuinigingen door te voeren. De vraag is of een aanvraag voor artikel 12 kans van slagen heeft, gelet

op de verscherpte criteria en de vele miljoenen die vanuit het NPG en Regiodeal ter beschikking komen. Het enige alternatief is dan het nemen van aanvullende bezuinigingen en het verhogen van de inkomsten.

Herstelmaatregelen

In november en december zijn herstelplannen vastgesteld. Deze moeten er voor zorgen dat er met ingang van 2023 een bedrag van circa € 5,4 miljoen op jaarbasis wordt bespaard.

In deze kadernota worden nieuwe, aanvullende voorstellen gedaan. Deze voorstellen bestaan uit twee onderdelen:

1. Maatregelen waarover in december is besloten waar mogelijk al vóór 2023 laten ingaan.
Hierbij gaan wij er van uit dat deze maatregelen, gelet op de huidige omstandigheden, niet meer worden heroverwogen
2. Nieuwe maatregelen, die ook zo spoedig als mogelijk is, ingaan.

De raad heeft eerder al besloten tot het nemen van de maatregelen onder (1). Inhoudelijke onderbouwing hiervan heeft plaatsgevonden in de herstelnota van december 2019. Deze laten we nu waar mogelijk, eerder ingaan dan 2023. Aan de maatregelen onder ad (2) liggen een aantal overwegingen ten grondslag. Deze zijn o.a. het zoveel mogelijk beschermen van de kwetsbaren in onze lokale samenleving, het zoveel mogelijk voorkomen van onomkeerbare maatregelen en het waar mogelijk voorkomen van het schrappen van niet-wettelijke taken.

Een overzicht van de maatregelen ad (1) is te vinden op pagina 15 onder paragraaf 5,1

Een overzicht van de maatregelen ad (2) is te vinden op pagina 17 onder paragraaf 5,2

Inclusief de maatregelen in deze kadernota wordt dan met ingang van 2023 een bedrag van circa € 6,5 miljoen op jaarbasis bespaard. Doordat maatregelen al zoveel als mogelijk is, in de jaren vóór 2023 ingaan, kan de totale besparing over de jaren 2021 tot en met 2023 totaal circa € 13,4 miljoen bedragen.

De structurele besparing vanaf 2023 ad circa € 6,5 miljoen is in grote lijnen als volgt opgebouwd:

- Ombuigingen sociaal domein (exclusief jeugd)	€ 2,1 miljoen
- Investeringsagenda jeugd	€ 1,3 miljoen
- Ombuigingen ruimtelijk domein	€ 1,5 miljoen
- Bezuinigingen op formatie, bedrijfsvoering en gemeenschappelijke regelingen	€ 0,8 miljoen
- Verhoging van de opbrengsten (met name OZB)	<u>€ 0,8 miljoen</u>
Totaal	€ 6,5 miljoen
	=====

Met dit aanvullende pakket aan maatregelen blijft de kern van het coalitieakkoord in stand en kunnen de belangrijkste ambities alsnog worden gerealiseerd. Daarmee wordt de ontwikkeling van onze gemeente niet op slot gezet, maar blijft er ruimte voor de noodzakelijke verdere ontwikkelingen in onze lokale samenleving. Bovendien wordt er voor het eerst sinds jaren weer ruimte gecreëerd om noodzakelijke investeringen te realiseren. En tenslotte wordt hiermee de Algemene Reserve weer op peil gebracht. Daarmee en met de inmiddels toegezegde miljoenen vanuit het NPG en de Regiodeal voor de verbetering van de leefbaarheid in onze gemeente, ontstaat weer perspectief voor de middellange en lange termijn.

2. Inleiding

Onze gemeente verkeert, net als vele andere gemeenten, in financieel zwaar weer. Vanwege de verwachte forse tekorten de komende jaren werd in november van het vorig jaar een herstelplan vastgesteld in de raad om tot een sluitende begroting te komen. Omdat de provincie, voor het goedkeuren van een sluitende begroting en meerjarenraming, extra maatregelen nodig vond voor 2023 werd afgelopen december een extra herstelplan 2023 vastgesteld. Op basis van deze herstelplannen kon naar verwachting vanaf 2023 weer een sluitende begroting worden gemaakt. Omdat onze financiële positie uiterst fragiel bleek en om in een vroegtijdig stadium betrokken te worden bij eventuele keuzes voor nieuwe maatregelen, heeft de meerderheid van de raad de wens uitgesproken om voor de zomer een kadernota te bespreken. Deze kadernota 2021 - 2024 is bedoeld als basis voor de Algemene Beschouwingen van juni 2020. De uitkomsten van de algemene beschouwingen in juni vormen dan de basis voor het opstellen van de begroting 2021 en de meerjarenraming.

Doelstelling is dat de meerjarenraming vanaf jaarschijf 2023 reëel en structureel sluitend wordt en er weer perspectief komt voor de aanpak van de leefbaarheidsproblematiek in onze gemeente. Naar onze overtuiging zal met de in deze nota voorgestelde maatregelen onze gemeente niet alleen weer financieel gezond worden, maar ook perspectief bieden op een moderne gemeente die voldoet aan de eisen van deze tijd. De inmiddels toegezegde extra miljoenen door het Rijk voor verbetering van de leefbaarheid kunnen, wegens de eisen van het Rijk, niet in deze kadernota worden meegenomen, maar geven veel ruimte om de leefbaarheid in onze gemeente structureel te verbeteren. Desondanks zijn er opnieuw financiële tegenvallers die met een nieuw maatregelenpakket bestreden moeten worden.

Opnieuw financiële tegenvallers

Uit de jaarrekening en de 1e BBR 2020 blijkt dat er opnieuw een structureel tekort ontstaat. In deze kadernota doen wij voorstellen om dit structurele tekort op te lossen.

In december heeft de raad besloten ruimte te houden, om, indien gewenst, de vastgestelde maatregelen voor 2023 te vervangen door alternatieve maatregelen. Wij gaan er voorshands van uit dat de maatregelen in het herstelplan van december allemaal worden uitgevoerd en er geen heroverweging meer plaatsvindt.

Extra maatregelen nodig voor een positieve Algemene Reserve

Door de tekorten van afgelopen jaren en de begrote tekorten voor dit jaar en de jaren 2021 en 2022 ontstaat er, ondanks de herstelplannen van november en december, een negatieve algemene reserve. Een negatieve algemene reserve is niet toegestaan. In deze kadernota doen wij voorstellen die er toe moeten leiden dat een negatieve algemene reserve wordt voorkomen.

Noodzaak voor instellen van een investeringsfonds

Door de meerderheid van de raad is de wens uitgesproken om een investeringsfonds in te stellen. Deze noodzaak onderkennen wij. In verband met de noodzaak van eerdere bezuinigingen is destijds besloten om de fondsen voor onderhoud en vervangingsinvesteringen te beperken. Dit wrekt zich nu, aangezien er te weinig budgetten zijn voor de noodzakelijke vervanging van bv het materieel van de buitendienst. Indien alle voorstellen in deze kadernota worden overgenomen ontstaat er een positief resultaat vanaf 2023. Dit biedt ruimte om vanaf 2023 dotaties te gaan doen aan een investeringsfonds.

In een apart hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de vorming van een investeringsfonds.

Bezuinigingen geen louter technische aangelegenheid

Het schrappen van uitgaven is geen louter technische aangelegenheid. Inhoudelijke overwegingen dienen ten grondslag te liggen aan de keuzes waarop wel en niet kan worden bezuinigd. Hierbij is het vooral van belang binnen welke inhoudelijke kaders we verder vorm geven aan ontwikkelingen, ondanks onze huidige financiële situatie. De wereld staat immers niet stil. En hoewel de financiële situatie natuurlijk een zware wissel trekt op ons allen, kunnen we desondanks wel onze manier van (samen)werken door ontwikkelen.

Meicirculaire en gevolgen Corona-crisis nog niet in beeld.

Omdat de meicirculaire nog niet beschikbaar is kon hiermee nog geen rekening worden gehouden. Inmiddels is wel duidelijk dat de uitgaven van het Rijk m.b.t de Corona-crisis niet meewegen bij de z.g.

trap-op, trap-af systematiek. De VNG onderhandelt momenteel met het Rijk over een bevrozing van het niveau.

De samenleving en de gehele wereld zijn van het ene op het andere moment compleet veranderd door Corona. Een crisis van een omvang die we nog niet eerder hebben meegemaakt. De gevolgen ervan en welk, mogelijk blijvend, effect dit heeft op de samenleving en de economie zijn op dit moment nog niet te overzien.

Ook de (blijvende) (financiële) gevolgen voor onze inwoners, onze ondernemers en onze gemeente zijn op dit moment nog moeilijk in te schatten. Het Rijk heeft aangegeven welwillend te staan om de extra kosten van gemeenten te vergoeden maar of dat voor alle kosten geldt, is nog onduidelijk. Zo is het nog maar de vraag in hoe verre het Rijk extra kosten als gevolg van bijvoorbeeld de werkloosheidsuitkeringen, en de tegenvallende inkomsten van Afeer, de Klinker e.d. vergoed.

Technische Kaders voor het opstellen van de begroting 2021 en bijbehorende meerjarenraming

De begroting 2021 wordt opgesteld op basis van alle stukken die zijn vastgesteld inclusief het raadsbesluit op basis van deze kadernota.

Dit betekent dat alle maatregelen die zijn opgenomen in de herstelplannen van november en december 2019 en, indien akkoord, in deze kadernota, zullen worden verwerkt in de begroting 2021 en bijbehorende meerjarenraming.

Rapportage over de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen zal plaatsvinden via de BBR's.

Bij het opstellen van de begroting 2021 wordt gerekend met een inflatiepercentage van 2%.

De loonkosten worden begroot op basis van de cao afspraken.

Voor riool en afvalstoffenheffing zullen kostendeckende tarieven worden berekend. Gelet op de stijging van de kosten voor het ophalen en verwerken van afval, wordt een stijging van het tarief voor de afvalstoffenheffing voorzien.

3. Het financiële perspectief op basis van de huidige bekende informatie

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de te verwachten begrotingssaldi en het te verwachten saldo van de algemene reserve op basis van de documenten die in 2019 zijn vastgesteld, de jaarrekening 2019 en de 1^e BBR 2020.

Voorts wordt inzicht gegeven in een aantal cijfers, die relevant kunnen zijn bij het maken van keuzes voor verdergaande maatregelen.

Te verwachten begrotingssaldi

In onderstaand staatje een overzicht van de nieuwe, te verwachten begrotingssaldi:

- Op de eerste regel staan de begrotingssaldi, die voortvloeien uit de vastgestelde begroting 2020 plus bijbehorende meerjarenraming, de herstelplannen, die zijn vastgesteld in november en december 2019 en het amendement van november 2019.
- Op de 2^e regel staat het totaal van de meevallers die blijken uit de 1^e BBR 2020. Volgens de Oldambtster begrotingsnorm worden deze toegevoegd aan de algemene reserve.
- Op de 3^e regel staat het totaal van de tegenvallers die blijken uit de 1^e BBR 2020. Hiervoor moeten nog aanvullende maatregelen worden gevonden. Als er geen of onvoldoende maatregelen worden gevonden om deze tegenvallers te compenseren, zal dit bedrag (moeten) worden onttrokken aan de algemene reserve.
- Een aantal mee- en tegenvallers uit de 1^e BBR zijn structureel en werken door in de jaren ná 2020. Het saldo van deze structurele effecten staat op de 4^e regel.
- Nadat de jaarrekening over 2019 was afgerond en de 1^e BBR definitief was opgesteld, heeft de RIGG haar concept jaarverantwoording 2019 gepresenteerd. Hieruit blijkt een extra nadeel voor de deelnemende gemeenten. Voor Oldambt gaat het om een extra nadeel van circa € 0,4 miljoen over 2019. Dit bedrag kon niet meer verwerkt worden in de jaarrekening over 2019. Wij zullen dit nadeel verwerken via de 2^e BBR 2020. Voorgaande heeft ook een structureel nadelig gevolg van circa € 280.000. Voor 2020 zal dit ook worden verwerkt via de 2^e BBR 2020. Beide bedragen samen betekenen een extra tekort ad € 680.000 over 2020. Dit zal moeten worden onttrokken aan de algemene reserve. Voor de jaren vanaf 2021 wordt er met het structurele effect ad € 280.000 rekening gehouden door deze op te nemen in onderstaande tabel.
- Zoals in de paragraaf Verbonden Partijen van de jaarrekening 2019 is vermeld moet Enexis, door de uitvoering van het Klimaatakkoord, de komende jaren fors investeren. Hierdoor is er een kans dat het dividend in de komende jaren lager is dan wat we hebben begroot. In onderstaande cijfers is daar nog geen rekening mee gehouden.
- De laatste regel is het totaal van de bovenste regels. Dit zijn, per saldo, de huidige te verwachten begrotingssaldi. Deze begrotingssaldi worden gerealiseerd bij uitvoering van het beleid zoals opgenomen in de begroting 2020 en bij uitvoering van de herstelplannen, zoals vastgesteld in november en december 2019.

	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldo incl. herstelplannen november en december en inclusief amendement november 2019	-5.320.000	-3.362.000	-2.996.000	9.000
Meevallers 1e BBR, worden gedoteerd aan de algemene reserve	1.114.000			
Tegenvallers 1e BBR	-1.353.000			
Structureel effect van de mutaties 1e BBR 2020		-106.000	-107.000	-108.000
Extra kosten jeugdhulp (o.b.v. jaarverantwoording RIGG)	-680.000	-280.000	-280.000	-280.000
Nieuw, te verwachten begrotingssaldo inclusief mutaties 1e BBR 2020	-6.239.000	-3.748.000	-3.383.000	-379.000

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het saldo van de structurele effecten in de 1e BBR 2020 negatief is. Hierdoor én door de extra kosten jeugdhulp ontstaat er ook in 2023 opnieuw een tekort.

Te verwachten saldo van de algemene reserve

De jaarlijkse tekorten worden onttrokken aan de algemene reserve. Op basis van bovenstaande cijfers ontstaat een algemene reserve die per 1 januari 2024 een *negatief* saldo heeft van € 3.440.000. Een negatief saldo van de algemene reserve is niet toegestaan.

Nog enkele cijfers

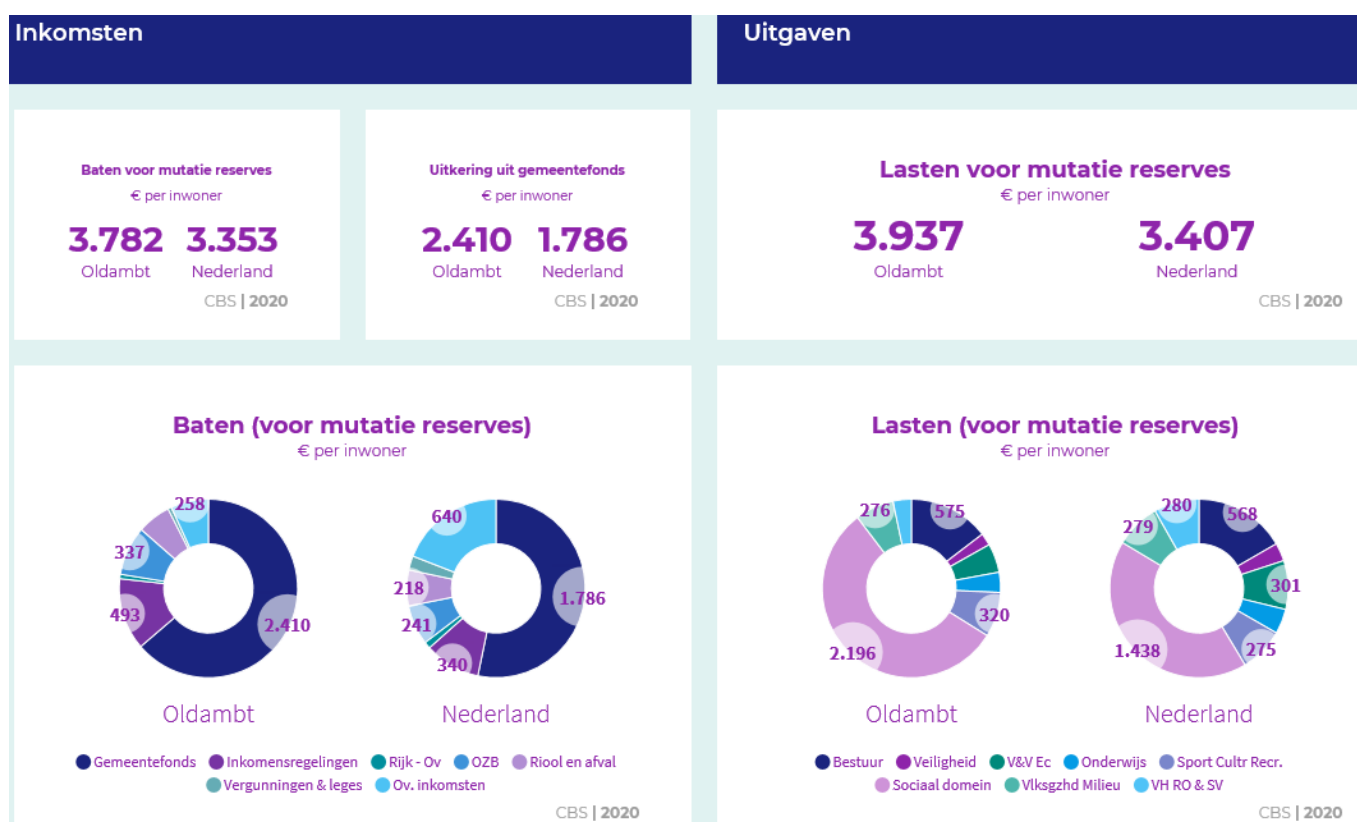
Hieronder worden de bruto uitgaven geprognostiseerd waarbij de mutaties uit de eerste BBR 2020 zijn verdisconteerd.

	<u>in miljoen euro's</u>	<u>in % van totaal</u>
1. Algemene dienstverlening	1	1%
2. Woonklimaat en leefomgeving	33	22%
3. Ondernemersklimaat, werkgelegenheid en onderwijs	7	5%
4. Zorg en samenleving	84	56%
5. Duurzaamheid en milieubeheer	5	3%
6. Bestuur	2	1%
Overhead	18	12%
Totaal bruto uitgaven per programma	150	100%

In hoofdstuk 4 van de jaarrekening wordt een aantal beleidsindicatoren genoemd. Daarbij vergelijken we de cijfers van Oldambt met het landelijk gemiddelde. Een aantal opvallende cijfers, die mogelijke aanknopingspunten bieden voor herstelmaatregelen, zijn:

- Cliënten met een maatwerkarrangement WMO, aantal per 1.000 inwoners, over het jaar 2018: 115 (landelijk gemiddelde: 60).
- Lopende reïntegratie-voorzieningen, over het jaar 2018: 111,7 (landelijk gemiddelde: 30,5)

Meer vergelijkende cijfers zijn te vinden op de website www.waarstaatjegemeente.nl (<http://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/>). Onder meer de volgende informatie:

Hoewel er bij bovenstaande vergelijkingen wellicht de nodige kanttekeningen kunnen worden geplaatst, blijkt onder meer dat Oldambt per inwoner méér uitgeeft aan het sociaal domein en aan sport, cultuur en recreatie dan het landelijk gemiddelde.

Gemeente Oldambt geeft jaarlijks per inwoner bijna € 2.200 uit aan het sociaal domein; het landelijk gemiddelde bedraagt € 1.438 per inwoner.

De gemiddelde baten per inwoner zijn in Oldambt ook hoger; namelijk € 3.782, terwijl het landelijk gemiddelde € 3.353 bedraagt. Dit verschil wordt meer dan volledig verklaard door een gemiddeld hogere uitkering uit het gemeentefonds. Oldambt ontvangt gemiddeld € 2.410 per inwoner uit het gemeentefonds. Landelijk ligt dit op gemiddeld € 1.786 per inwoner.

De opbrengst OZB is gemiddeld per inwoner ook hoger. In Oldambt bedraagt de OZB-opbrengst gemiddeld € 337 per inwoner, terwijl het landelijk gemiddelde op € 241 per inwoner ligt.

4. Uitgangspunten en overwegingen

Ons financieel perspectief is somber. En somberder dan het eind vorig jaar nog leek. Ondanks de al vastgestelde maatregelen in de herstelplannen ontstaan er blijvende tekorten de komende jaren als niet wordt ingegrepen. Het is niet vreemd dat daardoor in de raad de vraag wordt opgeroepen in hoeverre Oldambt nog kan voldoen aan haar taken en ambities. Naar onze overtuiging zijn weliswaar forse ingrepen noodzakelijk, maar blijven onze ambities op hoofdlijnen overeind. Juist door het nemen van deze maatregelen blijven we een financieel gezonde gemeente die in staat blijft haar ambities te realiseren. In dat opzicht is het allereerst goed om op te merken dat onze gemeente naast haar wettelijke taken nog voor een bedrag van vele miljoenen besteedt aan bovenwettelijke taken. Met de voorgestelde maatregelen blijft onze gemeente in staat deze niet-wettelijke taken uit te voeren. Desondanks is het schrijnend te moeten constateren dat een groot deel van de tekorten wordt veroorzaakt door tekorten op die wettelijke taken, vooral in het sociaal domein. Het Rijk levert hiervoor onvoldoende middelen. Ondanks alle inspanningen van gemeenten is er (nog) geen zicht op dat dit Kabinet extra middelen beschikbaar stelt de komende periode. Momenteel wordt een onderzoek verricht naar de reëel benodigde kosten, de verwachting is dat een volgend Kabinet hierover besluit. De Coronacrisis maakt de kans dat er extra middelen komen op korte termijn, bepaald niet groter. De volgende overwegingen liggen ten grondslag aan het voorgestelde bezuinigingspakket.

Voorkomen van onder toezichtstelling.

Het college realiseert zich dat met de hieronder voorgestelde bezuinigingen er een forse ingreep plaatsvindt in onze dienstverlening. Toch blijft, naar het oordeel van het college, met de voorgestelde ingrepen het mogelijk om als gemeente te voldoen aan onze taken. Onze begroting bevat ruim € 150 miljoen aan uitgaven. Met de uitvoering van de in deze kadernota voorgestelde maatregelen wordt hierop vanaf 2023 zo'n 4 % gekort. Het college is ervan overtuigd dat met het hier voorgestelde pakket aan maatregelen de kern van het coalitieakkoord overeind kan blijven.

Het onder toezicht plaatsen van de provincie genereert geen extra middelen. Sterker nog, het is niet uitgesloten dat de provincie extra maatregelen zal afdwingen gelet op de formele vereisten en de bijvoorbeeld relatief hoge uitgaven in het sociaal domein t.o.v. referentiegemeenten. Hoewel deze referentiesystematiek naar ons oordeel vele mankementen vertoont, is dat wel het formele afwegingskader. Een aanvraag voor een artikel 12 gemeente maakt, gelet op de aangescherpte criteria wellicht weinig kans, ook gelet op de vele miljoenen die Oldambt verkrijgt uit NPG en Regiodeal gelden en komt na het onder toezicht stellen van de provincie.

Kwetsbare groepen beschermen

Onze gemeente heeft te maken met een relatief hoog aandeel kwetsbare inwoners. De problematiek op het terrein van onderwijs (laaggeletterdheid), gezondheid en de dunne werkgelegenheidsstructuur zijn nauw met elkaar verbonden. De leefbaarheid in onze gemeente stond en staat onder druk. Door middel van een gerichte inzet van de NPG- en Regiodeal gelden, zo'n € 35 miljoen, die we gericht gaan inzetten voor de verbetering van de leefbaarheid in onze gemeente, liggen hier zeker nog de nodige kansen. In deze kadernota gaan we daarop verder niet in. Dit heeft enerzijds te maken met het gegeven dat deze gelden niet in de gemeentebegroting mogen worden opgenomen en verantwoord. Anderzijds is de besluitvorming over de precieze inzet van de gelden nog niet afgerond. Maar ook bij de keuzes van de te nemen bezuinigingen hebben we zoveel mogelijk getracht een minimumniveau voor onze kwetsbaarste groepen in stand te houden. Uit de vergelijking van onze uitgaven voor het sociaal domein t.o.v. referentiegemeenten kan worden afgeleid dat we, ook na invoering van de voorgestelde maatregelen, op dit domein nog een relatief hoog uitgavepatroon hebben. Want we willen nog steeds een sociale gemeente zijn die substantiële budgetten beschikbaar heeft voor onze kwetsbare inwoners.

Schrappen van niet wettelijke taken zoveel mogelijk voorkomen.

Zoals bekend is voor onze gemeente in kaart gebracht dat er voor een bedrag van ca € 13 miljoen wordt uitgegeven aan bekostiging van niet wettelijke taken. (De lijst hiervan treft u bijgaand nogmaals aan). Het college heeft nadrukkelijk ervoor gekozen om hierin niet verder te schrappen. Mede gelet op de aard en omvang van de sociale problematiek is het college van oordeel dat deze taken zoveel mogelijk overeind moeten blijven.

Voorkomen van onomkeerbare bezuinigingen waar mogelijk

Het college heeft er voor gekozen om zoveel mogelijk te voorkomen dat er onomkeerbare bezuinigingen plaatsvinden. Het zonder meer sluiten van voorzieningen als bijvoorbeeld zwembaden,

sportvoorzieningen, culturele voorzieningen zonder hiervoor een alternatief te bieden zou de leefbaarheid in onze gemeente ernstig aantasten.

Geen formatiereductie zonder schrappen van taken

Bij de totstandkoming van onze gemeente in 2010 is met behulp van een tweetal externe bureaus (Leeuwendaal en Berenschot) een formatieplan gemaakt waarbij op enkele onderdelen formatiereductie heeft plaatsgevonden. De afgelopen jaren heeft, vanwege eerdere bezuinigingsrondes, een nieuwe forse reductie op de formatie plaatsgevonden. Het betreft hier een bedrag van ca € 3,5 miljoen aan besparingen. Onze organisatie is daarna echter extra belast vanwege de extra taken die op onze gemeente zijn afgekomen en de extra taken die door het bestuur van de medewerkers worden gevraagd. Nieuwe maatregelen met betrekking tot een bezuiniging op de formatie vindt het college, dan ook niet verantwoord. Er zijn circa 40 formatieplaatsen vervallen en de z.g. regiegroep vacatures buigt zich kritisch over elke vraag om invulling van ontstane vacatureruimte. De werkdruk is erg hoog wat ook tot uitdrukking komt in het relatief hoge ziekteverzuim. Overigens leiden extra ontslagen op korte termijn ook niet tot besparingen gelet op de cao-afspraken. Daar waar taken/werkzaamheden als gevolg van de bezuinigingen wegvallen, zal daar vanzelfsprekend ook formatiereductie plaatsvinden.

We doen nog heel veel wel

Na het doorvoeren van de voorgestelde ombuigingen blijft de kern van het coalitieakkoord in stand. In het navolgende gaan we hier kort op in. Overigens is het wellicht ook goed om op te merken dat onze wettelijke taken (het verstrekken van uitkeringen, vergunningverlening, re-integratie, enz., enz.) overeind blijven.

'Anders maken we samen'

Een belangrijk speerpunt uit het coalitieakkoord gaat niet zozeer over het 'wat' maar over het 'hoe'. Door samen te werken en 'stenen' met mensen te verbinden, maken we completer beleid en nemen we weloverwogen en gedragen beslissingen. Dat doen we niet alleen, dat kan alleen samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, raad, college en de regio. En daarmee zorgen we ervoor dat we het anders dan eerder maken, met zijn allen."

Van buiten naar binnen, zelfredzaamheid en verbinding

Met deze woorden zijn we het coalitieakkoord 2018 – 2022 begonnen. En juist in een tijd van krappere budgetten is het extra van belang om van hen te weten welke keuzes gemaakt zouden moeten worden en hen te betrekken bij de realisatie hiervan. Natuurlijk zullen onze partners en inwoners niet blij zijn met de forse maatregelen die we moeten treffen. Maar dat betekent niet dat we deze opgave niet samen met hen kunnen en zelfs moeten aangaan.

Dit vraagt een andere manier van werken. Deze andere manier van werken hebben we enkele jaren geleden, na het afronden van de takendiscussie, al ingezet. Daarbij wordt vooral het gebiedsgericht werken genoemd. Maar ook het ondernemersloket en de totstandkoming van de omgevingsvisie zijn belangrijke positieve ontwikkelingen. Daarbij gaan we ervan uit dat inwoners zelf veelal het beste weten hoe hun lokale omgeving het beste kan worden vormgegeven. En dat inwoners vaak meer kunnen dan we geneigd zijn te denken. We zien steeds meer een proactieve houding van inwoners en organisaties waarbij gezamenlijk initiatieven worden genomen om verbeteringen aan te brengen in het functioneren van onze lokale samenleving. Dat willen we graag faciliteren. En dat geldt ook voor onze medewerkers, ook zij weten veelal het beste hoe zij hun werk moeten doen. De ingezette beweging naar meer luisteren, meer integraliteit, meer mobiliteit en meer samenwerken (met inwoners en met elkaar) krijgt daarmee steeds meer vorm. Deze ontwikkeling naar meer integraliteit en meer overleg met de mensen waarvoor we het doen kost extra tijd maar levert extra draagvlak en extra kwaliteit op.

Deze ontwikkelingen willen we natuurlijk graag voortzetten. Het vraagt van ons allen een andere cultuur en een andere mindset. Niet alleen ambtelijk, niet alleen bestuurlijk en niet alleen als raad. Maar gezamenlijk. Luisteren naar onze inwoners, onze ondernemers, onze maatschappelijke partners en vervolgens onze verantwoordelijkheid nemen. In het algemeen belang van de samenleving. Daarmee kunnen we het niet iedereen naar de zin maken. Belangrijk is dat we onze inwoners onze ondernemers en onze maatschappelijke partners duidelijk maken wat we met hun input hebben gedaan en waarom en hoe we tot bepaalde keuzes zijn gekomen. Duidelijkheid over hoe we tot bepaald beleid zijn gekomen en waarom we welke keuzes maken is van essentieel belang.

Dit blijkt ook uit de enquête, de Quick Scan Lokale Democratie, die begin dit jaar door circa 1.400 inwoners is ingevuld. Op basis van de uitkomsten van de enquête ontwikkelen we een overkoepelende visie waarbinnen inwoners en andere partners in de samenleving een grotere rol kunnen krijgen in de maatschappelijke opgaven waar we voor staan. In de begeleidingscommissie gaan we, samen met een aantal inwoners, raadsleden, burgemeester en ambtenaren, aan de slag met de uitkomsten van de enquête.

Maar dat neemt niet weg dat ook ieder van ons met deze uitkomsten aan de slag kan (moet) gaan. Zo zal onder meer de griffie, samen met de raad, de vergaderstructuur onder de loep nemen. Samen zullen we moeten kijken hoe we de onderlinge samenwerking kunnen verbeteren. En ook hoe we de communicatie en de samenwerking met inwoners kunnen verbeteren.

Ruimtelijke inrichting en vernieuwing wordt gecontinueerd.

De afgelopen jaren is veel werk verzet om onze binnenstad verder te ontwikkelen. Maar deze ontwikkeling is nog niet af. De ingezette lijn rondom de Poort van Winschoten en het Liefkesplein worden ongewijzigd doorgezet waarmee het beeld van de stad verder wordt gemoderniseerd. Ook onze ambitie met betrekking tot de aanpak van het gebied van het voormalige ziekenhuis en de Blauwlocatie blijft ongewijzigd. Ook de plannen met de realisatie van de Blauweloper met een kwalitatief hoogwaardige fietsverbinding blijven in tact. Met de provincie en de omliggende gemeenten ontwikkelen we onze ambities met betrekking kwalitatief goed wonen. Met voldoening constateren we dat de belangstelling voor een kavel in de Blauwestad toeneemt.

Onze gemeente was de eerste gemeente die de omgevingsvisie had vastgesteld. In vervolg daarop wordt intensief gewerkt aan de voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet (in werking 2021 of 2022), wat een zeer grote wijziging in bestaande wetgeving, het uitvoeren daarvan, maar ook in gedragcultuur inhoudt. De vereiste gedragcultuur sluit naadloos aan bij de al in gang gezette concretisering van de drie kernbegrippen (van buiten naar binnen, zelfredzaamheid en verbinding).

Ondernemers vriendelijkste gemeente

Dit geldt ook voor de ambitie om in 2022 de ondernemersvriendelijkste gemeente van de provincie Groningen te zijn. Mede door de Coronacrisis is de aandacht op dit moment zeer intensief gericht op de ondernemers en het economische klimaat in onze gemeente, dit omdat sprake is van een zware economische crisis. Een kwalitatief goede en intensieve facilitering van het bedrijfsleven staat dit jaar, maar ook de komende jaren dan ook centraal. Hiertoe wordt ingezet op het verkrijgen van extra financiële middelen voor ondersteuning en projecten. Voor de binnenstad van Winschoten wordt bijvoorbeeld een grotere leegstand verwacht, met alle gevolgen van dien. We doen ons best om projecten waar mogelijk te versnellen, om ondernemers perspectief te kunnen bieden en meer werkgelegenheid te creëren.

Daarnaast ontwikkelen we onze strategische alliantie met betrekking tot de A7 corridor verder, samen met de gemeenten Veendam, Midden Groningen, en Groningen en met de provincie.

Energietransitie noodzakelijk

Van de gemeenten worden de komende jaren meer inzet verwacht op het gebied van energietransitie en klimaatbeleid. De voorbereidende werkzaamheden hiervoor lopen volgens planning en worden gecontinueerd. Niet alleen in regionaal verband (de RES), maar ook lokaal. Een plan van aanpak daarvoor en een verkenning zon en wind komen nog dit jaar beschikbaar. De verwachting is dat onze gemeente kan voldoen aan haar taakstelling.

Centra voor omnisport

Met de bezuinigingen op de sport wordt tegelijkertijd een forse stap voorwaarts gezet door de realisatie van Omnisportcentra, een startnotitie hiervoor is in de maak en wordt nog dit jaar aan de raad voorgelegd.

Kern sociaal domein blijft overeind maar wordt op enkele onderdelen versoerd

De gemeente Oldambt is een sociale gemeente waar belangrijke voorzieningen betaalbaar en bereikbaar moeten blijven.

In 2015 zijn taken overgedragen van het Rijk naar de gemeenten (4D). Het beleid werd in 2015 en 2016 volgens de overgangsregels uitgevoerd.

In juni 2017 is de 'Visie transformatie sociaal domein op weg naar 2025' vastgesteld.

We streven naar:

- Preventie opdat enerzijds problemen bij onze inwoners zoveel mogelijk worden voorkomen en anderzijds er minder een beroep hoeft te worden gedaan op duurdere zorg.
- Verschuiving van specialistische hulp naar algemene voorzieningen en voorliggend veld
- Het transformatieproces monitoren op integraliteit, aanpak, effecten van investeringen op de kwaliteit en financiën.
- Ontschotting in het sociaal domein en visie en sturing op een integrale aanpak van de ketenpartners (welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsmarkt)
- Meer samenwerking en afstemming tussen verschillende organisaties.
- Doelmatige inzet van de middelen.
- Inwoners die in een kwetsbare situatie verkeren, faciliteren en waar mogelijk helpen om te komen tot een grotere zelfredzaamheid. Van medicaliseren en problematiseren naar normaliseren.
- Inwoners niet afhankelijk maken door geld te geven, maar inwoners ondersteunen om krachtiger te worden.

Visitatiecommissie VNG en investeringsagenda jeugd.

Vorig jaar is besloten ons aan te melden voor de visitatiecommissie “financiële beheersbaarheid sociaal domein” om daarmee meer zicht te krijgen op de financiële problematiek. Het rapport bevat veel adviezen voor de middellange termijn en het college heeft in een bijlage bij het rapport aangegeven met welke adviezen op welke wijze al iets wordt gedaan. De commissie concludeert dat de problematiek van onze gemeente zo complex is, dat niet met een paar eenvoudige acties het tij gekeerd kan worden en dat we als gemeente met veel zaken ook al goed bezig zijn. In de notitie “investeringsagenda voor de jeugd” is uiteengezet hoe de beschikbare middelen worden ingezet en welk inderdieneffect hiervan verwacht wordt. De belangrijkste beweging die we op gang willen brengen is om eerder problemen te signaleren, zodat we sneller hulp kunnen bieden waarmee we voorkomen dat er uiteindelijk zware en dure hulp moet worden ingezet. Hiermee faciliteren we de transformatie, die een beweging naar voren en naar meer preventie moet bewerkstellingen.

Ondertussen proberen we, voor zover mogelijk vanwege de Coronacrisis, voorbereidende werkzaamheden te treffen, om tot de uitrol van de investeringsagenda te komen. Denk hierbij aan het opstellen van een functieprofiel van de schoolcontactpersoon, het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst voor de inzet van de OJG in een huisartsenpraktijk en het maken van een rekentool om het rendement van de inzet van de OJG'er uit te kunnen rekenen.

Arbeidsmarkt

De ingezette beleidswijziging op het terrein van ons arbeidsmarktbeleid (overdracht taken naar Afeer) is nog jong maar lijkt nu al vruchten af te werpen. Gelet op de geringe differentiatie in de kwaliteit van onze beroepsbevolking en de relatief hoge werkloosheid blijven we inspanningen verrichten om de werkgelegenheid samen met omliggende gemeenten te versterken. Met genoegen zien we een toenemende vraag naar bedrijfsterreinen.

Ontwikkelingen Dienstverlening en bedrijfsvoering

Naast de hierboven geschetste ontwikkelingen en koers die we willen blijven varen in relatie tot onze rol in de samenleving, zal de bedrijfsvoering en vooral ook onze dienstverlening de komende jaren verder doorontwikkeld worden.

Dan gaat het op het verder digitaliseren van onze processen, en het uitbreiden van de digitale mogelijkheden (self-service) voor onze inwoners. Tegelijkertijd willen we daar ook oog blijven houden voor de minder digitaal vaardige inwoner.

Uitgangspunt is 'digitaal wat kan, maatwerk waar nodig'.

Deze ontwikkelingen willen we doen vanuit de samenwerking binnen de vereniging Dimpact, waar wij al ruim 10 jaar actief lid van zijn. Binnen Dimpact wordt samengewerkt aan de dienstverlening van de toekomst door ruim 30 gemeenten, met een totale omvang qua inwoners van bijna 2 miljoen.

Daarmee is Dimpact een belangrijke speler geworden voor de ontwikkeling van de dienstverlening binnen Nederland.

De weg naar centrale huisvesting in 2023 benutten we ook om onze organisatie door te ontwikkelen op de lijn van 'buiten naar binnen' en het flexibel werken daarin. De Corona-crisis laat positieve ervaringen met thuiswerken zien en bevordert het accepteren van minder werkplekken.

De vereiste doorontwikkeling van onze organisatie vraagt wel ruimte voor het opleiden en trainen van onze medewerkers. De komende maanden zullen we dit verder invulling geven door ons strategisch opleidingsbeleid te herijken en voor de komende jaren uit te werken.

Ons lopend programma Dienstverlening wordt dit jaar herijkt en door vertaald naar de situatie zoals we die ambiëren in 2023 als we centraal gehuisvest zijn. Met de raad wordt hierin ook gekeken naar de invulling van de raadzaal en fractie-ruimtes en hoe deze zo optimaal mogelijk ingezet kunnen worden.

NPG en Regiodeal

Een groot pluspunt met betrekking tot onze financiële positie is de bereidheid van het Rijk om extra gelden beschikbaar te stellen voor de bevordering van de leefbaarheid in onze gemeente. Met betrekking tot het NPG betreft het een bedrag van vooreerst € 22 miljoen waarna we erop rekenen dat er nog een even groot bedrag beschikbaar zal komen. Voor wat betreft de Regiodeal gaat het om € 15 miljoen voor Oost-Groningen. Een positief neveneffect hiervan is dat hiermee de samenwerking tussen gemeenten een stevige impuls krijgt.

De Brede Welvaartsindicator 2019 laat zien dat Oost-Groningen op veel indicatoren onderaan de lijst staat. Vooral onderwijs, inkomen en gezondheid kunnen en moeten beter. Het is een plattelandsregio met grootstedelijke problematiek. Juist de indicatoren waarop de regio relatief goed scoort (vooral het woonklimaat), staan flink onder druk door onder meer de demografische veranderingen en het ontbreken van investeringskracht in de woningvoorraad. Dit alles leidt ertoe dat in Oost-Groningen het risico op een neerwaartse spiraal zeer groot is. Het lage opleidingsniveau en gebrek aan geschikte banen zorgt voor weinig kans op werk en gemiddeld lage inkomens, die er mede de oorzaak van zijn dat mensen in de schulden raken. Ook is er relatief vaak sprake van een ongezonde leefstijl met ongezond eten. Het ontbreekt velen ook aan mogelijkheden om te investeren in hun huis en woonomgeving. Ten opzichte van het besteedbaar inkomen zijn de woonlasten relatief het hoogst van heel Nederland, evenals de zorgkosten. Deze problematiek gaat over van generatie op generatie en dat patroon moet doorbroken worden. Er gebeurt al veel goeds in Oost-Groningen en de regio heeft veel potentie. De opgave is dan ook om de kansen te grijpen die er liggen en verder te bouwen op de goede initiatieven die er al zijn. Zo kan Oost-Groningen straks weer omhoog en vooruit kijken. Door met deze Regiodeal te investeren in onze inwoners en hun woonomgeving, willen we Oost-Groningen de toekomstkracht geven om die stap te kunnen zetten.

In de regio Oost-Groningen is een brede coalitie actief: het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen (RWLP), bestaand uit de provincie Groningen, de zes Oost-Groninger gemeenten, de vier regionale woningcorporaties en diverse regionale zorgpartijen. Voor deze Regio Deal sluiten de ziekenhuizen UMCG en OZG aan, evenals diverse onderwijsinstellingen van basisonderwijs tot universiteit, zorgverzekeraar Menzis, de grensoverschrijdende samenwerking Eems Dollard Regio, Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) en de regionale werkleerbedrijven.

Voor wat betreft het NPG moest de planvorming helaas wat worden getemporeerd in verband met de Coronacrisis. We gaan ervan uit dat in het najaar alsnog tot besluitvorming over de inzet van gelden kan worden gekomen. Het gaat ook hier om verbeteringen met een structureel karakter. Omdat Regio Deal en NPG deels dezelfde doelen nastreven wordt bezien hoe deze met elkaar kunnen verbinden en zo meerwaarde kunnen genereren (1+1=3).

5. Voorgestelde ombuigingen

In dit hoofdstuk worden voorstellen gedaan welke zijn gericht op:

- Het voorkomen van een negatieve algemene reserve
- Het komen tot een reëel en structureel sluitende begroting in 2023
- Het realiseren van mogelijkheden voor een investeringsfonds

De mogelijke oplossingen bestaan uit twee onderdelen:

- a. Herstelmaatregelen eerder laten ingaan
- b. Aanvullende herstelmaatregelen

5.1 Herstelmaatregelen eerder laten ingaan

In december 2019 is een herstelplan vastgesteld met maatregelen die in 2023 ingaan. Omdat tot nu toe vanuit de raad geen alternatieven zijn voorgesteld wordt ervan uit gegaan dat de maatregelen definitief opgenomen kunnen worden in het pakket aan maatregelen. Nagegaan is welke onderdelen hiervan eerder zouden kunnen ingaan. Als deze maatregelen eerder ingaan, dan zijn de tekorten in de jaren vóór 2023 minder negatief, waardoor er ook minder aan de algemene reserve behoeft te worden onttrokken.

Door de maatregelen eerder te laten ingaan, kan in 2021 een bedrag ad totaal € 664.000 worden gerealiseerd en in 2022 een bedrag ad totaal € 1.034.000. Vanaf 2023 is al met de vastgestelde maatregelen rekening gehouden. Het overzicht van de maatregelen per jaar van ingang ziet er als volgt uit:

	2021	2022	2023
Menzis, 115%, pakket 1 en 2 (bijlage 1)		40.000	40.000
Keuze uit rest van Menzis OF Subsidies Welzijn + armoede en Participatiefonds	165.000	255.000	255.000
Fashion cheque (bijlage 1)	60.000	60.000	60.000
Lokale omroep (bijlage 6)	15.000	15.000	15.000
Uit te besteden werkzaamheden (schaapskudde) (bijlage 8)			105.000
Materiaal en materieel (plantmateriaal, projecten groen, bomen)	150.000	150.000	150.000
Onderhoud gebouwen (bijlage 8)		140.000	140.000
Wegen (afstoten en onkruidbestrijding op verharding) (bijlage 8)			100.000
Groen (bijlage 8)	100.000	100.000	100.000
Openbare toiletten en fontein en (bijlage 8)			13.000
Toerisme (bijlagen 9)	62.000	62.000	62.000
Gemeenschappelijke regelingen	50.000	100.000	100.000
Totaal aanvullende herstelmaatregelen	602.000	922.000	1.140.000
Verhogen van de opbrengsten:			
Reclame-inkomsten (bijlage 8)		50.000	50.000
OZB 0,5% extra	62.000	62.000	62.500
Toeristenbelasting			50.000
Totaal aanvullende herstelmaatregelen	664.000	1.034.000	1.302.500

Door bovenstaande maatregelen in 2021 respectievelijk 2022 te laten ingaan, wordt de algemene reserve circa € 1,7 miljoen (= € 664.000 + € 1.034.000) minder negatief.

Bovenstaande maatregelen zijn toegelicht in de “Aanvulling op het herstelplan”, welke op 16 december 2019 is vastgesteld. Aanvullend hierop wordt het volgende nog opgemerkt:

Uit te besteden werkzaamheden (schaapskudde)

Per 2023 wordt volgens het herstelplan december 2019 bezuinigd op de uitbesteding schaapskudde (€ 105.000). Dat kan, want het contract loopt af per 31 december 2022. Rekening moet dan daarna (in 2023) nog wel worden gehouden met een investering in tractor, grasmaaiers en extra personeelsinzet (geschat op structureel € 70.000 per jaar). Deze extra kosten zijn alsnog meegenomen in het overzicht van aanvullende maatregelen. Zie volgende paragraaf.

Materiaal en materieel groen

Hiervoor staat vanaf 2021 een bezuiniging van € 150.000 genoemd. Dit betreft aanschaf plantmateriaal, projecten groen en bomen. Behoudens wettelijke taken bomen (noodkap bijv.), storkkosten groen en contributies is geen geld meer beschikbaar binnen dit budget. Dit betekent dat in het kader van openbaar groen geen nieuw plantmateriaal meer wordt aangeschaft en geen bomen meer worden vervangen (ook niet na iepeziekte, essentaksterfte of processierups). Bij dood materiaal in plantsoenen zal meer moeten worden geschoffeld en zal na verloop van tijd vervanging door gras plaatsvinden. Onderhoud zal plaatsvinden op kwaliteitsniveau D (zie toelichting bij bezuiniging op groen).

Onderhoud gebouwen

Deze bezuinigingspost was in het herstelplan opgenomen voor 2023. In verband met lopende contracten en een te wijzigen meerjarenonderhoudsplanung kan het naar voren halen van deze bezuiniging niet eerder plaatsvinden dan in 2022. Kanttekening is nog dat het onderhoudsbudget Stads kantoor, kantoor Scheemda en kantoor Garst (totale onderhoudskosten € 150.000) gebruikt wordt ter dekking van de lasten van het nieuwe gemeentehuis. Dit houdt in dat dus meer moet worden bezuinigd op overige gebouwen.

Wegen (onkruidbestrijding op verharding)

Hiervoor was in het herstelplan december 2019 een bezuinigingsbedrag van € 100.000 per 2023 genoemd. Tot en met 2023 (inclusief verlengingsmogelijkheden) loopt hiervoor een contract met een bedrijf voor onkruidbestrijding. Tussentijdse opzegging in 2021 is mogelijk, maar niet voor het gehele jaar. Door deze bezuinigingsmaatregel zal onkruidbestrijding minder regelmatig plaatsvinden. De gemeente moet dan in die situatie alert blijven op onveilige situaties, zoals gladheid bij hoog onkruid op voetpaden en vochtigheid (regenval). Het kwaliteitsniveau van onderhoud van wegen zal hiermee dalen van kwaliteitsniveau B naar kwaliteitsniveau C.

Openbaar groen

Het naar voren halen van de bezuinigingen op groen en onkruidbestrijding op wegen heeft consequenties voor contracten, zoals het bedrijf voor onkruidbestrijding (stoppen we dan voor een deel mee).

De bezuiniging op groen kan ingaan per 1 januari 2021, omdat het huidige contract met Afeer voor detachering van medewerkers bij de gemeente Oldambt afloopt per 31 december 2020. Om de bezuinigingen binnen groen te realiseren zal bij het afsluiten van het nieuwe contract het aantal gedetacheerden bij de gemeente Oldambt minder worden. Voor het openbaar groen zal een nieuwe areaalberekening moeten worden gemaakt op basis van een verschuiving van het kwaliteitsniveau van niveau C naar niveau D. Het onderhoud openbare ruimte vindt nu grotendeels (met uitzondering van Rosarium, binnenstad en begraafplaatsen) plaats op kwaliteitsniveau C (laag niveau). Genoemde bezuiniging houdt in dat een verschuiving zal plaatsvinden van kwaliteitsniveau C naar kwaliteitsniveau D (laagste niveau van onderhoud dat geen ondergrens kent), waardoor minder inzet nodig is. Het onderhoudsniveau van de binnenstad zal naar verwachting moeten worden verschoven van niveau A naar niveau B (of lager). Het kwaliteitsniveau van het Rosarium kan worden gehandhaafd op niveau A (intensief onderhoud rozen), maar dit vergt dan dezelfde inzet van formatie zoals tot op heden en extra middelen voor plantmateriaal. Dit betekent dat als gevolg van de bezuinigingen op het budget groen (€ 125.000) en materieel groen (€ 150.000) er minder formatie voor onderhoud van groen in de dorpen en wijken kan worden ingezet. Daarnaast zal het openbaar gebied op een minimaal veilig niveau onderhouden moeten worden in verband met risicoaansprakelijkheid (1 meter maaien langs de weg bijv.).

Daarnaast horen bij kwaliteitsniveau D en de bezuiniging op groen ook nog de volgende handelingen:

- parken en stranden worden niet meer onderhouden
- bermonderhoud naar 1x per jaar
- speeltoestellen in woonwijken worden niet meer vervangen maar verwijderd

Per 1 januari 2021 wordt weer een nieuw contract met Afeer gesloten. Op basis van de nieuwe areaalberekeningen en de als gevolg van de bezuinigingen te hanteren lagere onderhoudsniveaus is dan minder formatie nodig.

Toerisme

Zie toelichting in de volgende paragraaf.

GR-en

Met betrekking tot de GR-en vindt er op dit moment actie plaats richting de GGD. Groningen heeft een bedrag in haar begroting 2021 hiervoor opgenomen en we zijn nu samen in gesprek over een kerntakendiscussie voor de GGD. Als dat gaat lukken, besparen we hier vanaf 2021 al op. Voor de overige GR-en geldt dat de concept begrotingen 2021 inmiddels (bijna) gereed zullen zijn. Een bezuiniging vanaf 2021 is daarom minder realistisch. Daarom is niet het hele bedrag ad € 100.000 opgenomen met ingang van 2021. Zie ook toelichting in de volgende paragraaf.

5.2 Aanvullende herstelmaatregelen

In de zomerperiode van 2019 is een lijst gemaakt van mogelijke bezuinigingsvoorstellen. Deze lijst plus alle bijlagen zijn onder meer te vinden bij de stukken van de raad d.d. 23 september 2019, agendapunt 9b.

Een groot aantal van de toen voorgestelde maatregelen zijn opgenomen in de herstelplannen die zijn vastgesteld in november en december 2019. Er zijn echter nog een aantal maatregelen die nog niet of nog niet voor het volledige bedrag zijn opgenomen in deze beide herstelplannen. De resterende maatregelen worden voor een deel via deze kadernota nu ook voorgelegd aan de gemeenteraad. Daarnaast worden nog een aantal andere maatregelen voorgesteld.

Samenvattend stellen wij de volgende maatregelen voor, waarbij ook is aangegeven in welk jaar de maatregel kan ingaan:

	2020	2021	2022	2023
Geen keuze tussen "rest van Menzis OF Subsidies Welzijn + armoede en Participatiefonds", maar beiden doen:			281.000	281.000
Extra structurele kosten na beëindiging contract schaapskudde				-70.000
Toerisme (bijlagen 9)		38.000	38.000	38.000
GR'en (o.a. bijlagen 10)				100.000
Geen extra BOA ingaande 2021 (is als nieuw beleid opgenomen ingaande 2021)		57.000	57.000	57.000
Investeren in herindicaties huishoudelijke hulp	-150.000	-350.000		
Herindicaties Huishoudelijke hulp		300.000	800.000	800.000
Deel herindicaties HH dat wordt gebruikt voor invulling van de taakstellende bezuiniging soc.domein dat nog in de mjr staat		-175.000	-175.000	-175.000
1% extra OZB		125.000	125.000	125.000
Totaal aan extra herstelmaatregelen in deze kadernota	-150.000	-5.000	1.126.000	1.156.000

Toelichting op bovenstaande:

Bovenstaande maatregelen worden hieronder kort toegelicht. Daarbij wordt ook verwezen naar bijlagen. De genoemde bijlagennummers corresponderen met de nummers van de bijlagen bij de stukken van de raad d.d. 23 september 2019, agendapunt 9b.

Rest van Menzis EN Subsidies Welzijn + armoede en Participatiefonds; beiden doen:

In het herstelplan van december 2019 is er nog een keuze gelaten om het bedrag ad € 255.000 te realiseren door:

- Óf: Menzis (hier is een totale besparing mogelijk van € 295.000, waarvan € 40.000 is opgenomen in het herstelplan van november)
- Óf: Subsidies Welzijn + armoede en Participatiefonds. Deze bestaat uit de volgende twee bedragen:
 - o Subsidies Welzijn + armoede: € 90.000
 - o Participatiefonds: hier is een totale besparing mogelijk van € 235.000, waarvan € 70.000 is opgenomen in het herstelplan van november. Er resteert nog een besparingsmogelijkheid van € 165.000. Samen met de € 90.000 hiervoor is dit ook € 255.000

Een definitieve keuze tussen deze beide opties is nog niet gemaakt.

Door geen keuze meer te maken en beide opties uit te voeren, levert dat een aanvullende structurele bezuiniging op van € 255.000.

De besparing van Menzis is herrekend. Hieruit blijkt dat aanvullend € 281.000 kan worden bespaard in plaats van € 255.000.

De opbouw van de € 255.000 die in het herstelplan van december is opgenomen en de € 281.000 die in deze kadernota staat (samen totaal € 536.000), bestaat uit drie onderdelen:

1. Het eerste onderdeel is het verder terugbrengen van het Menzis-pakket naar 115% met pakket 1 en pakket 2. Het besluit om de grens te verleggen is in het herstelplan van november al genomen. Deze bezuiniging bevat stoppen met het uitgebreide verzekeringspakket, waarin de eigen bijdragen zijn verzekerd.
2. Op de subsidies voor organisaties die actief zijn op het terrein van armoedebestrijding/preventie schuldhelp is met ingang van 2022 een besparing opgenomen van € 90.000. Het huidige budget bedraagt € 260.000.
Om de besparing ad € 90.000 te kunnen realiseren is het nodig om een subsidieregeling op te stellen waarin de te subsidiëren categorieën worden benoemd. De te subsidiëren categorieën worden idealiter gebaseerd op het beleid dat de gemeente wil voeren. Daarnaast zal er in de regeling per categorie een subsidieplafond worden opgenomen. Na vaststelling van de subsidieregeling, en met inachtneming van een eventuele afbouw, zullen de subsidieaanvragers in het vervolg worden getoetst aan de subsidieregeling en is het totaal van de te verstrekken subsidies gelimiteerd tot maximaal het subsidieplafond. In de "Evaluaties en bezuinigingsvoorstellen armoedebeleid", welke als bijlage 5 bij het raadsvoorstel is gevoegd, is een en ander uitgebreider beschreven. Op dit moment wordt gewerkt aan de subsidieregeling en deze zal te zijner tijd voor besluitvorming worden voorgelegd aan het college.
3. En het derde onderdeel is, na het verlagen van het participatiefond, helemaal te stoppen met het participatiefonds. Dit levert een besparing van € 165.000 op.

De effecten van de maatregelen zijn uitgebreid beschreven in de notitie waarin het armoedebeleid is geëvalueerd en dat bij de stukken voor de raad van september zat.

Extra structurele kosten na beëindiging contract schaapskudde

In het herstelplan van december is een besparing ad € 105.000 opgenomen door het contract van de schaapskudde per 31 december 2022 te beëindigen. Zoals hiervoor is aangegeven moet daarna (in 2023) rekening worden gehouden met een investering in tractor, grasmaaiers en extra personeelsinzet. Dit wordt geschat op structureel € 70.000 per jaar.

Toerisme

Het DT had voorgesteld om totaal € 100.000 te besparen op toerisme (zie bijlagen 9). In het herstelplan van december is totaal € 62.000 opgenomen. Er kan dus nog € 38.000 aanvullend op toerisme worden bezuinigd.

Totaal te bezuinigen per 2021:

1. Minder budget voor onderhoud (€ 10.000) Hiervoor moet het contract met het betreffende bureau worden opgezegd/gewijzigd
2. Wijziging subsidie en als gevolg daarvan verminderen contractactiviteiten Stichting Marketing Oldambt (€ 42.000).
3. Minder budget voor festivals (€ 2.000).
4. Minder budget voor stimulering toerisme, aanjagen van nieuwe projecten (€ 46.000)

GR'en

Het DT had voorgesteld om totaal € 200.000 te besparen op GR'en (zie bijlagen 10). In het herstelplan van december is totaal € 100.000 opgenomen. Er kan dus nog € 100.000 aanvullend als bezuiniging op GR'en worden opgenomen.

Daar waar gemeenten genoodzaakt zijn om fors te snijden in producten en in hun bedrijfsvoering, is het niet meer dan logisch om ook te kijken naar taken die voor de uitvoering zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (GR). Als er minder producten worden afgenomen van een GR levert dit natuurlijk ook een besparing op. Deze bezuiniging van € 200.000 op GR-en heeft geen betrekking op producten maar op de bedrijfsvoering van de GR-en. Het bestuur van alle GR-en moet opdracht krijgen om de desbetreffende GR taakstellend "goedkoper" te organiseren.

Besluitvorming binnen een GR gebeurt bij meerderheid van stemmen. Om een bezuiniging op de bedrijfsvoering van een GR gerealiseerd te krijgen, moeten alle deelnemers (of tenminste de meerderheid) hier voor voelen. Dit betekent dat er aan de voorkant afgestemd moet worden hierover met andere gemeenten. Inmiddels is het zo dat er bij verschillende GR-en stemmen op gaan om naar de bedrijfsvoering te kijken. Bij de GGD is deze discussie inmiddels gestart in de vorm van een kerntakendiscussie en bij Afeer heeft één gemeente een besparing op deze GR al opgenomen in haar begroting.

Geen extra BOA ingaande 2021

Bij het bespreken en vaststellen van de begroting 2019 is in de meerjarenraming vanaf 2021 een bedrag ad € 57.000 opgenomen voor een extra BOA. Dit bedrag is ook in de huidige meerjarenraming nog verwerkt. Door alsnog af te zien van een extra BOA ingaande 2021, wordt dit bedrag bespaard.

In verband met de verschuiving van toezichtstaken van politie naar gemeente is de werklast van gemeenten, ook Oldambt, toegenomen en is een derde BOA nodig. Het achterwege en besparen van het bedrag voor extra formatie heeft tot gevolg dat prioriteiten moeten worden gesteld in handhaving en toezicht op straat.

Herindicaties Huishoudelijke hulp

In 2019 heeft de raad ingestemd met een andere wijze van indiceren voor huishoudelijke hulp. Er is toen niet gekozen voor een volledige herindicering van alle lopende HH-indicaties. Oldambt heeft ongeveer 1.800 lopende HH-indicaties en daar ligt een grote potentiële besparingsmogelijkheid door met een nieuw, geactualiseerd normenkader te gaan werken. Oldambt gebruikt nu nog het verouderde CIZ-normenkader.

Het doel van de huishoudelijke hulp blijft een schoon en veilig huis. Het bureau HHM heeft medio 2019 een nieuw landelijk ontwikkeld normenkader gepubliceerd. Dit normenkader is in gebruik bij meerdere gemeenten, getoetst en goed bevonden door de rechterlijke instanties. Het normenkader HHM gaat bij een gemiddelde cliëntsituatie uit van 125 minuten HH per week. Afhankelijk van de gezinssituatie kan het aantal minuten hoger of lager worden.

Toepassing van het normenkader HHM kan een behoorlijke besparing opleveren. We gaan er van uit dat we in 2021 een bedrag ad € 0,3 miljoen kunnen realiseren en vanaf 2022 structureel € 0,8 miljoen.

In de huidige, vastgestelde meerjarenraming is nog een taakstellende bezuiniging op het sociaal domein verwerkt ad € 175.000, welke nog niet is ingevuld. Voorgesteld wordt om deze taakstellende bezuiniging in te vullen met een deel van de besparing die wordt gerealiseerd door de herindicaties.

Om alle lopende HH-indicaties te herindiceren is tijdelijk extra formatie nodig. Tevens zullen we rekening moeten houden met extra bezwaar en beroep. Naar schatting gaat het om een bedrag van € 0,5 miljoen incidenteel. Hiervan zullen we, indien akkoord, een bedrag ad € 150.000 verwerken via de 2^e BBR, opdat we zo spoedig mogelijk nog in 2020 kunnen starten met het herindiceren. De resterende € 350.000 komt ten laste van 2021.

OZB

Voorgesteld wordt om de OZB met ingang van 2021 met 1% extra te verhogen bovenop de verhogingen waarover al is besloten.

Dit betekent dat de OZB in 2021 met totaal 5,5% wordt verhoogd. Dit percentage is als volgt opgebouwd:

- 2% inflatie / reguliere verhoging
- 1% extra OZB volgens het herstelplan van november 2019
- 1% extra OZB volgens amendement van november 2019 (uitgestelde verhoging van 2020)
- 0,5% extra OZB volgens het herstelplan van december 2019 en waarvan in deze kadernota wordt voorgesteld om deze naar voren te halen en al in 2021 te laten ingaan (paragraaf 5.1)
- 1% extra OZB volgens voorstel in deze kadernota (paragraaf 5.2)

6. Effecten van deze oplossingen in het financieel perspectief

6.1 Te verwachten begrotingssaldi inclusief maatregelen kadernota

Wanneer alle maatregelen uit het vorige hoofdstuk worden verwerkt, ziet het financieel perspectief er als volgt uit:

	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldo incl. herstelplannen november en december en inclusief amendement november 2019	-5.320.000	-3.362.000	-2.996.000	9.000
Meevallers 1e BBR, worden gedoteerd aan de algemene reserve	1.114.000			
Tegenvallers 1e BBR	-1.353.000			
Structureel effect van de mutaties 1e BBR 2020		-106.000	-107.000	-108.000
Extra kosten jeugdhulp (o.b.v. jaarverantwoording RIGG)	-680.000	-280.000	-280.000	-280.000
Nieuw, te verwachten begrotingssaldo inclusief mutaties 1e BBR 2020	-6.239.000	-3.748.000	-3.383.000	-379.000
Maatregelen waarover in december is besloten eerder laten ingaan		664.000	1.034.000	
Aanvullende herstelmaatregelen	-150.000	-5.000	1.126.000	1.156.000
Nieuwe begrotingssaldi inclusief de maatregelen in deze kadernota	-6.389.000	-3.089.000	-1.223.000	777.000

6.2 Algemene reserve, weerstandsvermogen en risico's

Op basis van de "Nieuwe begrotingssaldi inclusief de maatregelen in deze kadernota" (zie paragraaf 6.1) ziet het verloop van de algemene reserve er als volgt uit:

Saldo per 1 januari 2020	9.955.000
Mutatie 2020	327.000
Saldo jaarrekening 2019	-693.000
Begrotingssaldo 2020 inclusief herstelplannen november en december en inclusief amendement november 2019	-5.320.000
Dotatie van de meevallers 1e BBR 2020	1.114.000
Onttrekking tegenvallers 1e BBR 2020 als geen andere oplossing wordt gevonden	-1.353.000
Extra kosten jeugdhulp (o.b.v. jaarverantwoording RIGG)	-680.000
Investering in herindicaties huishoudelijke hulp	-150.000
Saldo per 1 januari 2021	3.200.000
Mutatie 2021	720.000
Verwacht saldo 2021 inclusief de maatregelen in deze kadernota	-3.089.000
Saldo per 1 januari 2022	831.000
Verwacht saldo 2022 inclusief de maatregelen in deze kadernota	-1.223.000
Saldo per 1 januari 2023	-392.000
Verwacht saldo 2023 inclusief de maatregelen in deze kadernota	777.000
Saldo per 1 januari 2024	385.000

Te verwachten dotatie aan de algemene reserve

De gemeentelijke bijdrage ad € 0,6 miljoen voor de Ring Blauwestad valt vrij. Daar kunnen we de algemene reserve mee voeden en voorkomen we dat de algemene reserve negatief wordt per 1 januari 2023.

Minimum norm voor de algemene reserve

De provincie adviseert in haar brief van 17 december 2019 (om een minimum norm voor de algemene reserve vast te stellen. Hierbij kan er voor worden gekozen om deze minimum norm te stellen op de norm die ook geldt in geval een artikel 12 uitkering wordt aangevraagd.

In de “Handleiding Artikel 12 Financiële-verhoudingswet geldig met ingang van 2017” staat onder meer het volgende:

“Uitgangspunt is dat de gemeente, onder normale omstandigheden, (een redelijk deel van) de reserves gebruikt om het begrotingstekort te verminderen. Ten behoeve van het opvangen van tegenvallers dient echter een zekere buffer in stand te worden gehouden. De wijze van inbreng wordt voorgesteld door de inspecteur. De vrij te laten drempel (zijnde de omvang van de buffer die door de inspecteur nog wordt geaccepteerd) bedraagt 2% van de som van de uitkering uit het gemeentefonds (algemene uitkering plus decentralisatie-uitkeringen) en de OZB-capaciteit.”

Voor gemeente Oldambt zou dit betekenen dat de minimum norm voor de algemene reserve wordt gesteld op een bedrag van circa € 2 miljoen.

Inclusief de verwachte dotatie ad € 0,6 miljoen (vrijval van onze bijdrage voor de Ring Blauwestad) zou, op basis van bovenstaand verloop van de algemene reserve, circa de helft van het minimum saldo van € 2 miljoen worden gehaald per 1 januari 2024.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om niet voorziene financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

In de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en risicobeheersing’ wordt op basis van de risico’s berekend hoe hoog de weerstandscapaciteit minimaal moet zijn om niet voorziene tegenvallers te kunnen opvangen.

Voor het meest actuele inzicht in de risico’s wordt verwezen naar de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en risicobeheersing’ in de jaarrekening 2019.

Daaruit blijkt dat het benodigde weerstandsvermogen bijna € 16 miljoen bedraagt.

De weerstandscapaciteit bestaat de algemene reserve, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit, ruimte in tarieven en ruimte in de begroting (post onvoorzien).

Tot afgelopen jaar vormde de algemene reserve een belangrijk onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Door uitputting van de algemene reserve is dat nu niet meer het geval. De stille reserves van onze aandelen in Enexis Holding BV vormen nu een belangrijk onderdeel van onze weerstandscapaciteit. Dit betekent echter ook dat, als zich een onvoorziene financiële tegenvaller voordoet en de algemene reserve is leeg, dat er dan ook daadwerkelijk aandelen Enexis Holding BV verkocht moeten worden om de tegenvaller(s) te kunnen opvangen.

Bij verkoop van aandelen Enexis zal er jaarlijks minder dividend worden ontvangen. De vermindering van deze baten zal moeten worden gecompenseerd door aanvullende structurele maatregelen.

Indien verkoop van aandelen Enexis niet wenselijk wordt geacht, zal de algemene reserve moeten worden aangevuld tot minimaal het bedrag dat nodig is om risico's te kunnen opvangen. Volgens de risicoparagraaf in de jaarrekening 2019 is dat dus een bedrag van bijna € 16 miljoen.

7. Investerings, reserveringen en investeringsfonds

In dit hoofdstuk wordt zo goed mogelijk inzicht gegeven in de te verwachten (vervangings)investerings en (groot) onderhoud, de bedragen die daarbij horen, de reserves die hiervoor eventueel al beschikbaar zijn, etc.

7.1 Investerings en (groot) onderhoud

Schade aan wegen door droogte

Conform het eerdere collegebesluit is het bureau Wiersma & Partners bezig met een rapport waarin de schade (omvang, oorzaak etc.) aan wegen door droogte wordt beschreven. Gereed: 2e helft 2020. Hier komt nog een collegevoorstel over hoe een en ander aan te pakken. Hier zal naar verwachting een fors prijskaartje aan komen te hangen.

Onderhoud wegen en bruggen

Hiervoor zijn een aantal reserves ingesteld. Zie volgende paragraaf.

Wegen

Hiervoor is een lijst van gewenste maatregelen opgesteld, maar vanwege ontbreken van financiële middelen niet kon worden uitgevoerd.

Vervanging van damwanden/beschoeiingen en voor het restant aan bruggen

Er wordt nog een plan opgesteld voor de vervanging van damwanden/beschoeiingen en voor het restant aan bruggen (een deel zit al in het levensduur verlengend onderhoudskrediet). Dit wordt meegenomen in de op te stellen nieuwe beleidsplannen openbare ruimte (herziening van de eerder door de raad vastgestelde beleidsplannen).

Openbare verlichting

De openbare verlichting moet weer up to date worden gebracht en hiervoor zal ook een investering nodig zijn (masten en armaturen). De kosten daarvan worden op dit moment voor de herziening van het openbaar verlichtingsplan in beeld gebracht.

Project St. Vitusholt

Rioleringsprojecten worden financieel gedekt uit de rioolrechten/riooltarieven. Het project St. Vitusholt in Winschoten staat al jarenlang bovenaan de wensenlijst. Naast riolering moet er ook worden geïnvesteerd in wegen, verkeer en groen, waarvoor geen geld is. Het probleem dat nu ontstaat, is dat burgers niet jarenlang rioolrechten voor deze vervanging kunnen betalen, in een situatie dat dit rioleringsproject niet wordt uitgevoerd.

Schade aan gemeentelijk bomenbestand

Ook wordt in beeld gebracht wat de schade aan het gemeentelijk bomenbestand is als gevolg van de essentaksterfte, iepenziekte, eikenprocessierups etc. Er zal een keuze moeten worden gemaakt tussen vervanging bomen (met prijskaartje) of kaalslag. Dit wordt meegenomen in het beleidsplan groen.

Klimaatadaptatie

De klimaatadaptatie vergt extra investeringen (waterplan en hittestress), die nog op geld moeten worden gezet. Dit wordt meegenomen in de herziening van het klimaatbeleidsplan (meerjarenuitvoeringsraming) die in 2020 aan college en raad wordt voorgelegd.

Vastgoed

De onderhoudsplanning van gebouwen is aangegeven in het meerjarenoverzicht onderhoud gebouwen. De middelen voor groot onderhoud worden zo goed mogelijk per gebouw verdeeld. De bezuiniging op onderhoud zoals aangegeven in het herstelplan houdt in dat bij gebouwen achterstallig onderhoud zal ontstaan (uitsmeren onderhoud over meer jaren) en daardoor in de loop der jaren hogere kosten.

Voor grote projecten en investeringen aan gebouwen (zoals zwembaden) is het onderhoudsbudget niet toereikend en zullen afzonderlijke kredieten beschikbaar moeten worden vastgesteld. De

energietransitie vergt extra investeringen aan gebouwen (onder andere wettelijk verplichte energienormen) waarvoor op termijn geen geld beschikbaar is. Deze extra investeringen worden nog op geld gezet. Op dit moment loopt de aanbesteding gasloze gebouwen (gemeentelijke gebouwen van het gas af).

In het kader van het onderzoek Omnisportcentrum worden alle (energie)lasten van de sporthallen, gymzalen en zwembaden onderzocht, in combinatie met de mogelijkheid van nieuwe duurzame omnisportcentra. Een eerste scan wordt op dit moment door Anteagroup verricht.

Dienstauto voor de BOA's

De vervanging van de dienstauto voor de BOA's wordt bewerkstelligd door een bezuiniging op budgetten bij VTH. Hierover wordt nog een collegevoorstel uitgebracht.

Materieel buitendienst

De aanhangers, containers en het afzetmateriaal zijn niet op geld gezet. Dat zijn vooral sluitposten. Als er nog geld over is dan wordt de bak vervangen die er aan toe is. Vanwege andere prioriteiten is er de afgelopen jaren voor dit materieel geen geld geweest, waardoor kapotte onderdelen en constructies aan elkaar zijn gelast, maar vanwege ook veiligheid en arbo-eisen houdt dat dan wel een keer op. Medewerkers kunnen niet met onveilig materieel op pad blijven gaan. Dit moet dus op korte termijn op orde worden gebracht (wordt financieel in beeld gebracht).

De gladheidsbestrijding wordt apart benoemd, omdat bekeken wordt of de routes anders kunnen, waardoor een andere vervanging van de zoutstrooiers kan plaatsvinden. Twee jaar geleden zijn enkele zoutstrooiers vervangen, ondanks dat geen geld voorhanden was, maar er wel noodzaak was in verband met veiligheid. Er is toen binnen de begroting buitendienst bezuinigd op ander materieel, formatie en inkoop van zout en dit is toen in de gemeentebegroting meegenomen. Met de noodzakelijke aanschaf van de houtversnipperaar lukte dit niet meer (intern bezuinigen) en moest dus via een collegevoorstel voor een deel een beroep op onvoorzien worden gedaan.

Voor de kleinere gemeenteauto's, de Peugeot's en de DFK's, is een aparte vervangingslijst gemaakt zodat we een gegarandeerde inruilwaarde konden halen. Helaas is dit in 2020 voor de Peugeot's niet gelukt vanwege onvoldoende middelen in de begroting (€ 30.000 tekort wat niet uit de begroting Buitendienst kon worden gedekt). De Dfk's moeten te zijner tijd ook worden vervangen (afschrijvingstermijn 8 jaar)

Verder kan nog worden vermeld dat al heel veel machines zijn opgeruimd en vervangen door efficiëntere machines. Of er is bijvoorbeeld van twee naar 1 machine gegaan.

7.2 Reserves

Voor een aantal investeringen en uitgaven (groot) onderhoud zijn er *reserves* gevormd.

Jaarlijks wordt in de jaarrekening een overzicht gegeven van de beschikbare reserves, het doel en de besteding, de dotaties en onttrekkingen.

Op basis van informatie in de meest recente (concept) versie van de jaarrekening 2019 kan het volgende overzicht worden gegeven van de relevante reserves:

Bestemmingsreserve bomenbuurt

Saldo ultimo 2019 418.000

In 2019 is deze reserve hernoemd tot openbare ruimte woonplannen – krimp. Deze reserve is bedoeld ter dekking van investeringen in de openbare ruimte als gevolg van krimp.

Geen mutaties in 2019.

Egalisatiereserve bruggen

Saldo ultimo 2019 45.000

Deze reserve is bedoeld voor aanleg, onderhoud en reparatie van bruggen.

In 2019 is € 30.000 onttrokken aan deze reserve. Geen toevoegingen in 2019.

Bestemmingsreserve buitenonderhoud brede scholen

Saldo ultimo 2019 103.000

Deze reserve is bedoeld ter dekking van (een deel van) het (groot) buitenonderhoud van brede scholen. De reserve wordt gevoed uit de hiervoor bestemde ontvangen rijksmiddelen.

In 2019 is € 25.000 toegevoegd aan deze reserve. Geen onttrekkingen in 2019.

Bestemmingsreserve onderhoud wegen

Saldo ultimo 2019 931.000

Deze reserve is bedoeld om de schommelingen in de lasten van wegen op te vangen en ter dekking van de niet in het meerjarig onderhoudscontract opgenomen lasten zoals verwijderen en verwerken teerhoudend asfalt.

In 2019 is € 106.000 onttrokken aan deze reserve. Geen toevoeging in 2019.

Bestemmingsreserve aardgasvrije wijken

Saldo ultimo 2019 4.590.000

Deze reserve is bedoeld voor de uitgaven voor de proeftuin aardgasvrij maken van Nieuwolda en Wagenborgen.

De reserve is gevoed vanuit de rijksuitkering voor dit doel.

In 2019 is € 1.134.000 toegevoegd aan deze reserve. Geen onttrekkingen in 2019.

7.3 Voorzieningen

Ultimo 2019 zijn er geen *voorzieningen* achterstallig onderhoud. In de dit jaar door de commissie BBV uitgebrachte notitie materiele vaste activa is opgenomen dat het verplicht is om een voorziening te vormen voor achterstallig onderhoud. De toets of een voorziening nodig is, en hoe hoog die moet zijn, vindt plaats op 31 december van een jaar.

In dat geval zal de voorziening in 1x tot het benodigde bedrag moeten worden gevormd. Dotatie van het (volledig benodigde) bedrag aan de voorziening komt dan ten laste van het resultaat. Dekking hiervan zou kunnen/ moeten komen ten laste van eventueel al hiervoor beschikbare reserves, de algemene reserve en/of aanvullende bezuinigingen op andere posten.

Of in dat geval zou moeten worden overwogen om de betreffende activa (gebouwen, bruggen, etc.), waarop achterstallig onderhoud rust, af te stoten.

7.4 Investeringsfonds

Door een aantal fracties in de raad is gevraagd om een investeringsfonds in te stellen. Op basis van de voorstellen en maatregelen in deze kadernota is het mogelijk om vanaf 2023 jaarlijks een dotatie te doen aan het investeringsfonds. Op basis van wat nodig is en wat mogelijk is zal de omvang van een jaarlijkse dotatie nog nader moeten worden bepaald.

8. Ten slotte

De totstandkoming van deze kadernota was geen gemakkelijke opgave. Hoewel opnieuw sprake was van een grote uitdaging, bevat deze kadernota naar onze mening een evenwichtig pakket aan maatregelen om onze gemeente door het zware financiële weer te loodsen. Een pakket aan maatregelen waarbij de kern van het coalitieakkoord overeind blijft én er middelen opzij worden gezet voor de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Daarnaast heeft onze gemeente de beschikking over bijna € 30 miljoen uit het NPG en de Regiodealmiddelen voor de verbetering van de leefbaarheid in brede zin in onze gemeente.

Tegelijkertijd realiseren we ons dat we in een tijd leven met veel onzekerheden. Wellicht is er bij de behandeling van de kadernota in juni meer duidelijkheid over de compensatie van het Rijk van de z.g. Coronakosten en de hoogte van de Algemene Uitkering. Dan hopen we ook een beter inzicht te hebben in de impact van de Coronacrisis voor de ondernemers, instellingen en inwoners van onze gemeente op de langere termijn. En op de houding van onze toezichthouders. Deze onzekerheden ontslaan ons echter niet van de plicht om voor onze lokale gemeenschap een sluitende begroting op te stellen voor de komende jaren. We zien met belangstelling uit naar het debat bij de Algemene Beschouwingen op 29 juni a.s.